

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Moties.....	5
Moties	7
Programma's	17
Veiligheid.....	19
Sociaal Domein	23
Vitale en aantrekkelijke stad	29
Mobiliteit	31
Ruimtelijke en Economische ontwikkeling	33
Openbare ruimte	37
Onderwijs	39
Inwoners en Bestuur	43
Paragrafen	47
C. Onderhoud kapitaalgoederen.....	49
E. Bedrijfsvoering	51
H. Grote projecten	55
Ombuigingen en bezuinigingen	57
Ombuigingen en bezuinigingen	59
Financiële stand van zaken	63
Financiële stand van zaken	65

Besluitvorming	73
Besluitvorming	75
Bijlagen	77
Bijlage 1: Financiële mutaties	79
Bijlage 2: Overzicht lopende bezuinigingen	81

Inleiding

Aan de raad

Voor u ligt de eerste voortgangsrapportage van de begroting van 2019. Deze rapportage beslaat de periode januari-april 2019.

U vindt in deze voortgangsrapportage alleen de afwijkingen in de voortgang van de voorgenomen activiteiten voor 2019 qua planning, inhoud en/of financiën en de eventuele consequenties daarvan. Geen bericht is dus in dit geval goed bericht: als er niets gemeld wordt, betekent dat, dat de voorgenomen activiteit volgens planning is of wordt uitgevoerd.

Verder wordt, indien van toepassing, melding gemaakt van nieuwe (beleids)ontwikkelingen die zich na de vaststelling van de begroting hebben voorgedaan.

Moties

In deze voortgangsrapportage vindt u de stand van zaken van de door u vastgestelde moties die nog in behandeling zijn en/of die worden “gevolgd” en waar iets over te melden valt.

Wij geven u met deze voortgangsrapportage daarnaast inzicht in de actuele stand van zaken van de eerder vastgestelde bezuinigingen.

College van Burgemeester en Wethouders.

Moties

Moties

Inleiding

In dit hoofdstuk vindt u de stand van zaken van de uitvoering van de door de raad aangenomen moties die nog niet zijn afgehandeld. Gerapporteerd wordt in de volgorde van de raadsvergaderingen waarin de moties aan de orde zijn geweest.

Uitwerking van de moties

Datum raadsvergadering: 16-7-2014

Motie: Vertrouwenspersoon

Namens: PvdB, PvdA, GroenLinks, ChristenUnie, Sociaal Tiel

Stand van zaken: De pilot in de gemeente Lingewaard wordt gevolgd. De evaluatie van deze pilot vindt eind 2019 plaats.

Datum raadsvergadering: 12-11-2014

Motie: Stadspas

Namens: Sociaal Tiel, PvdA

Stand van zaken: Met ingang van 1 januari 2018 is het minimabeleid 2018 in werking getreden. Er zijn een aantal pakketten samengesteld, waaronder het kindpakket en het woonpakket. De motie voor een stadspas heeft als doel inwoners met een laag inkomen deel te kunnen laten nemen aan culturele en sportieve activiteiten. Met het kindpakket is hier voor kinderen invulling aan gegeven via het Jeugdsportfonds, Jeugdcultuurfonds en stichting Leergeld. Voor deelname aan culturele en sportieve activiteiten door volwassenen is geen beleid geformuleerd. Een andere mogelijkheid is de inzet van de stadspas op het woonpakket, voor de verstrekking van onder andere witgoed. Hierbij zijn bezwaren vanuit de cliëntenraad aangedragen in het kader van privacy. De wijze waarop nu in witgoed wordt voorzien (via een reparatieservice of bijzondere bijstand voor het witgoed dat noodzakelijk is) werkt goed. De mensen behouden een zekere mate van vrijheid op welke wijze zij een nieuw witgoed artikel aanschaffen. Het is daarbij mogelijk om de betaling rechtstreeks aan de leverancier te doen. De inzet van een stadspas voegt hier niks aan toe. Dit is afgestemd met de cliëntenraad. De motie is hiermee afgehandeld.

Datum raadsvergadering: 11-12-2014

Motie: Grip op decentralisaties

Namens: PvdB

Stand van zaken: In 2017 en 2018 is de raad geïnformeerd door middel van kwartaalrapportages sociaal domein. In het najaar van 2018 heeft Tiel meegedaan aan de benchmark tekorten jeugdzorg. De benchmark is uitgevoerd door Significant. De opdrachtgevers van de benchmark zijn de ministeries van VWS, BZK en Financiën en de VNG. Eind april 2019 is het onderzoeksrapport aangeboden aan de Tweede Kamer. Uit het onderzoek blijkt dat tweederde van de gemeenten haar jeugdzorgbudget met meer dan 20 procent overschrijdt. Het Rijk heeft op 8 mei 2019 350 miljoen extra toegezegd voor de jeugdzorg. Tiel heeft eind 2018 door onderzoeksbureau LPBL een analyse laten uitvoeren naar de omvang van de jeugdhulp. Het onderzoeksrapport wordt in mei 2019 met een bespreknota aangeboden aan de Commissie Samenleving en de raad. Het college neemt op 14 mei 2019 een besluit over een pakket maatregelen om de gemeentelijke begroting sluitend te maken ondanks de gestegen uitgaven in het sociaal domein.

Datum raadsvergadering: 11-11-2015

Motie: Aanleg glasvezel

Namens: CDA, VVD, D66, PvdA, ProTiel, ChristenUnie

Stand van zaken: Deze motie is afgerond met het raadsbesluit van 26 september 2018 over het oprichten gemeenschappelijke regeling Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland. Met dit besluit zijn conform de motie initiatieven gestimuleerd en gefaciliteerd die leiden tot een regiobrede aansluiting op het glasvezel/breedband op hoofdkernen en buitengebied voorzover de overheid hierin mag acteren.

Datum raadsvergadering: 16-11-2016

Motie: Aanpak winkelleegstand

Namens: CDA, PvdA, D66

Stand van zaken: Bij de beantwoording van de art 41 vragen van 21 augustus 2018 over deze motie is afgesproken een notitie leegstand op te stellen welke tegelijk met de vaststelling van de detailhandelsnota zou worden besproken. Behandeling van deze notitie "Aanpak Leegstand binnenstad" als bijlage van de detailhandelsnota 2019- 2023 heeft plaatsgevonden in de commissie Ruimte van april 2019. Vervolgens is ingestemd met deze notitie en de detailhandelsnota in de Raad van april 2019. Hiermee is de motie afgerond.

Motie: Sociale wijkteams

Namens: OD16, ChristenUnie, PvdB, PvdA, Sociaal Tiel

Stand van zaken: De motie is afgedaan door het vaststellen van het procesplan 'Integrale toegang Sociaal domein'. Met het procesplan wordt vormgegeven aan een integrale toegang tot het sociaal domein in de gemeente Tiel.

Datum raadsvergadering: 21-12-2016

Motie: Geluksbudget

Namens: ChristenUnie, Sociaal Tiel, VVD, PvdB, ProTiel, OD16, GroenLinks, CDA

Stand van zaken: Naast inhoudelijke vraagstukken aangaande de uitvoerbaarheid van een regeling geluksbudget ligt er ook de vraag m.b.t. de financiële dekking van een dergelijke regeling. Voorgesteld wordt om de betaalbaarheid van de effecten van de motie mee te wegen bij de ontwikkelingen van Tiel in Evenwicht, waarbij financiële en inhoudelijke keuzes gemaakt worden voor de toekomst van Tiel .

Datum raadsvergadering: 17-5-2017

Motie: Industrierweg - Brandstofverkooppunt milieuvriendelijk

Namens: CU, Groen Links

Stand van zaken: Aan de beoogd exploitant Van Dijkhuizen is verzocht de mogelijkheden te onderzoeken voor milieuvriendelijke maatregelen. Mede naar aanleiding daarvan heeft Van Dijkhuizen aangegeven dat hij er van is doordrongen dat het maatschappelijk belang gediend wordt door duurzame materialen en initiatieven te gebruiken bij de ontwikkeling van nieuwbouw. Voor de nieuwbouw van het tankstation aan de Industrierweg/Staartsestraat worden er haalbaarheidsstudies verricht naar onder andere de volgende thema's;

- PV zonnepanelen op de daken, maar dan naast terug leveren ook een "eigen" accu-systeem waarmee je alle (bijv. 24 volt) verlichting van het tankstation kunt verzorgen.
- Lozen van hemelwaterafvoer. (van de daken) op eigen terrein middels een aan te leggen retentievijver.
- Al het groen op het terrein besproeien met water uit de retentievijver.
- Mogelijkheden recycling van waswater roll-over en eventueel de handwasplaatsen in combinatie met duurzame milieuvriendelijke / biologisch afbreekbare zeep.
- Het recycled water gebruiken voor bijv. onderwasser voor de voertuigen.
- E-tanken komt er op het station, maar de haalbaarheid capaciteit voor "traag" dan wel "snel" laden lopen nog
- Het toepassen van duurzame bouwmaterialen zoals houtsoorten uit duurzaam onderhouden bossen (geen / nauwelijks gebruik van tropische houtsoorten, maar de Europese houtsoorten).
- Het toepassen van gerecycled puin in betonnen constructie(s).
- Het toepassen van hoogwaardigere staalsoorten zodat er dunner geconstrueerd kan worden. Minder kilo's staal = minder CO2 footprint.
- Keuze om Waterstof tanken mogelijk te maken op het tankstation.
- "Al dan niet" zelf produceren of laten aanleveren vanuit de industrie (industrie = vaak wel met grijze stroom opgewekt).

Motie: VVV-kiosk

Namens: VVD, ProTiel, Sociaal Tiel

Stand van zaken: Stichting Stadsherstel sluit een huurovereenkomst met een huurder/exploitant voor de kiosk. Het herstel van de kiosk in de oorspronkelijke staat kan daarna starten.

Datum raadsvergadering: 28-6-2017**Motie:** Veteranendag**Namens:** VVD

Stand van zaken: In 2018 is voor de eerste keer op 16 juni een Tielse Veteranendag georganiseerd. Ook in 2019 zal er een Tielse Veteranendag georganiseerd worden op zaterdag 22 juni. Te zijner tijd ontvangen de raadsleden hier een uitnodiging voor. Het is de bedoeling hier een jaarlijks terugkerend evenement van te maken.

Datum raadsvergadering: 27-9-2017**Motie:** APV wijzigen ivm nieuwe wet woonoverlast**Namens:** CDA, ChristenUnie, VVD, PvdB, PvdA, D66, ProTiel**Stand van zaken:** al verwerkt in APV 2018**Datum raadsvergadering: 8-11-2017****Motie:** Ruim baan voor de fiets**Namens:** GroenLinks**Stand van zaken:** Raad mei 2019**Motie:** Aansluiting experiment gereguleerde wietteelt**Namens:** PvdA, GroenLinks, D66

Stand van zaken: Er bestaat nog steeds onduidelijkheid dit experiment en hoe de landelijke invulling daarvan zal zijn. Tiel heeft zich al eerder gemeld om onder voorwaarden mee te doen met een (beperkt) experiment.

Motie:	Bestuurlijke termijnkalender
Namens:	ChristenUnie, OD16, Sociaal Tiel
Stand van zaken:	De ambtelijke organisatie is het bestuurlijke besluitvormingsproces aan het herijken

Datum raadsvergadering: 27-6-2018

Motie:	Publiceren moties en amendementen
Namens:	PvdB, VVD, PvdA
Stand van zaken:	De in 2019 ingediende en aangenomen moties zijn gepubliceerd op de website. Bij de aanbesteding van een nieuw raadsinformatiesysteem door de bedrijfsvoeringsorganisatie BWB in 2019 zal van de zijde van de griffie ook aandacht worden gevraagd voor de vindbaarheid van moties en amendementen. In betrokkenheid van enkele raadsleden bij deze procedure wordt door de griffie voorzien.

Motie:	Wijkschouwen
Namens:	alle partijen
Stand van zaken:	Op dit moment wordt de eerste Kijk in de Wijk georganiseerd. Dit gesprek zal op 20 juni in Zennewijnen plaatsvinden. Via de Griffie hebben we gevraagd wie van de raadsleden met de wijkregisseur zou willen voorbereiden. Het enthousiasme is niet groot, er is 1 aanmelding. De bedoeling is dat we alle wijken dit jaar nog gaan bezoeken met een Kijk in de Wijk tour/gesprek. Het team Leefbaarheid Wijken en Dorpen is bezig de organisatie op te pakken.

Datum raadsvergadering: 29-8-2018

Motie:	Tiel kinderpardongemeente
Namens:	PvdA, CDA, ProTiel, D66, GroenLinks, PvdB
Stand van zaken:	Er is namens de gemeenteraad van Tiel een brief gestuurd naar de staatssecretaris. De staatssecretaris heeft deze brief beantwoord. De brief van de staatssecretaris wordt nog doorgestuurd naar de raad.

Datum raadsvergadering: 26-9-2018**Motie:** Gasloos Lingecollege**Namens:** D66**Stand van zaken:** Deze motie is gevolgd door een raadsvoorstel/-besluit. Naar aanleiding van dit raadsbesluit wordt de Havo-Vwo aan de Heiligestraat gasloos uitgevoerd. Hiermee is de motie uitgevoerd.**Datum raadsvergadering: 17-10-2018****Motie:** Herdenking 15 augustus**Namens:** ProTiel, CU, CDA, Groen Links, VVD**Stand van zaken:** Het vlaggenprotocol op 15 augustus wordt al jaren in Tiel gevolgd en dit zal worden voortgezet. De jaarlijkse 4 mei herdenking kent een bredere opzet, dan alleen de herdenking van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Enerzijds herdenken we ook slachtoffers van vredesoperaties, maar anderzijds ook de slachtoffers die gevallen zijn in Nederlands Indië. De 4 mei dodenherdenking wordt ieder jaar samen met het 4 mei Comité georganiseerd. In samenwerking met de Molukse werkgroep KNIL-erbetoon zijn 3 initiatieven gekozen die in 2019 zijn of worden gerealiseerd. Het eerste is het nieuwe KNIL monument dat bij de dodenherdenking op 4 mei 2019 formeel in gebruik is genomen. Verderop in 2019 zullen ook de 2 andere initiatieven (2 informatieborden en een wandelapp) gerealiseerd worden.**Motie:** Jaarthema 2019 sport en bewegen**Namens:** alle fracties**Stand van zaken:** Er is een plan van aanpak vastgesteld, dat is besproken in de vergadering van de commissie Samenleving van maart 2019.**Datum raadsvergadering: 14-11-2018****Motie:** Armoedepact

Namens: D66, CDA, ProTiel, CU

Stand van zaken: Op 16 april 2019 is het Armoedepact in Tiel ondertekent door ruim 50 organisaties die zich direct of indirect bezighouden met mensen die in armoede leven of dreigen te raken. Via een informatienota is de commissie samenleving geïnformeerd.

Motie: Gasloos maken locatie Heiligestraat

Namens: CU, ProTiel, D66, Groen Links, CDA

Stand van zaken: Deze motie is gevolgd door een raadsvoorstel/-besluit. Naar aanleiding van dit raadsbesluit wordt de Havo-Vwo aan de Heiligestraat gasloos uitgevoerd. Hiermee is de motie uitgevoerd.

Motie: Prikkelarme kermis

Namens: D66, CU, CDA, ProTiel

Stand van zaken: In de verpachtingsannonces voor de Pinksterkermis en de najaarskermis 2019 is vermeld dat een gedeelte van één van de vijf dagen dat de kermis duurt, aangewezen wordt als prikkelarme kermis. Met de organisator worden nog concrete afspraken gemaakt over data en tijden.

Motie: Sociaal kapitaal

Namens: Kleurrijk

Stand van zaken: De motie pleit er voor in deze bestuursperiode een begin te maken met het blootleggen van het sociaal kapitaal in Tiel. En daarvoor een projectgroep en projectplan op te stellen. Het aanboren en benutten van sociaal kapitaal in Tiel is onderdeel van het programma burger- en overheidsparticipatie, m.n. via de Spiegelgroep. Ook staat dit centraal in de werkwijze van de wijkregisseurs en de werkwijze die we verder gaan ontwikkelen in het kader van de nieuwe omgevingswet. In programma 8 wordt gemeld hoe we met Tiels kompas voor samenspel en met de pilot 'duurzaamheid van initiatieven' dit sociaal kapitaal aanboren. Ook tijdens het congres Pluk het geluk in Tiel kwam dit sociaal kapitaal in Tiel stevig over het voetlicht in de Tielse workshops. De komende maanden gaan we na of een apart projectplan en projectgroep meerwaarde heeft boven het incorporeren van dit doel in het Tielse samenspel met de samenleving.

Motie:	Stadspromotie
Namens:	PvdA, PvdB, VVD, CDA, CU
Stand van zaken:	Op dit moment wordt in kaart gebracht hoe de (toeristische) informatievoorziening verder verbeterd en versterkt kan worden. Er zijn een aantal gesprekken geweest om verschillende opties te verkennen (met ANWB, Zinder, Hart van Tiel en RBT). De komende periode worden deze gesprekken vervolgd en uitgewerkt in een voorstel om de informatievoorziening te verbeteren.
Motie:	Tekorten jeugdzorg
Namens:	PvdB, VVD, PvdA, Kleurrijk
Stand van zaken:	Tiel heeft zich aangemeld voor de benchmark tekorten jeugdzorg en heeft meegedaan aan het onderzoek. Het rapport is op 25 april 2019 ontvangen. De benchmark is uitgevoerd door Significant. De opdrachtgevers van de benchmark zijn de ministeries van VWS, BZK en Financiën en de VNG. Eind april 2019 is het onderzoeksrapport aangeboden aan de Tweede Kamer. Uit het onderzoek blijkt dat tweederde van de gemeenten haar jeugdzorgbudget met meer dan 20 procent overschrijdt. Het Rijk heeft op 8 mei 2019 350 miljoen extra toegezegd voor de jeugdzorg. De gemeenten vinden dit onvoldoende en zeggen 490 miljoen euro per jaar extra nodig te hebben voor de kosten van de jeugdzorg. Op dit moment (9 mei 2019) vinden de onderhandelingen over de hoogte van het extra bedrag dat het Rijk uittrekt voor de jeugdzorg nog plaats. De motie is hiermee afgehandeld.
Motie:	Verbieden gemotoriseerd verkeer winkelpromenade
Namens:	alle fracties
Stand van zaken:	Bebording en handhaafbaarheid zijn onderzocht in samenspraak met de politie. De bebording bij de ingangen van de promenade wordt voor de zomervakantie 2019 aangepast. Na aanpassing wordt actief gehandhaafd.

Datum raadsvergadering: 20-3-2019

Motie: Lachgas

Namens: PvdB, PvdA, VVD, CU, CDA

Stand van zaken: voorstel wordt meegenomen in actualisatie APV, voorzien in 4e kwartaal 2019

Motie: Plastic afval

Namens: Groen Links, CU, D66, ProTiel, Kleurrijk, CDA, PvdA

Stand van zaken: Momenteel wordt nog ambtelijk nagedacht over de persoonlijke invulling en de opdracht van deze kopgroep. Er ligt nog geen concreet voorstel.

Programma's

Programma 1

Veiligheid

Welke (nieuwe) beleidsontwikkelingen zijn er?

2019 is het eerste jaar van de nieuwe cyclus Meerjarenprogramma veiligheid 2019-2022.

Gedurende de looptijd van het meerjarenprogramma zijn een aantal prioriteiten benoemd; Aanpak ondermijning, verkeersveiligheid, aanpak problematiek kwetsbare personen (jeugd en verwarde personen) en aanpak problematiek rond arbeidsmigranten. Daarnaast hebben we in 2019 extra aandacht voor het afstemmen van veiligheid en zorg op elkaar.

Voor al deze geprioriteerde onderwerpen worden voor zover nodig actieplannen opgesteld.

We hebben de laatste jaren mooie resultaten geboekt en het totaal aantal misdrijven, en in het bijzonder het aantal woninginbraken, is fors gedaald

Het aantal woninginbraken daalt in het eerste kwartaal 2019 verder.

Wel zien we bij een aantal andere delicten een toename van het aantal strafbare feiten. Samen met de politie maken we een analyse van de mogelijke oorzaken en bespreken we mogelijkheden om deze negatieve trend weer positief om te bouwen.

Ondermijning.

Binnen het IGP (inter gemeentelijk project) worden actuele casussen opgepakt. Een bewustwordingssessie ondermijning voor het personeel is georganiseerd. In mei en juni wordt een actueel ondermijningsbeeld opgepakt en vervolgens omgezet in een actieplan.

Verkeersveiligheid.

In het eerste kwartaal is een eerste analyse uitgevoerd. Een actieplan zal worden opgesteld.

Aanpak kwetsbare personen (overlastgevende jongeren en verwarde personen)

Blijft een belangrijke prioriteit waarbij (nieuwe) groepen jongeren gemonitord worden en indien nodig worden opgepakt. De aanpak van personen met verward gedrag is eveneens een belangrijke prioriteit en binnen het verwarde personen overleg wordt per persoon een integrale aanpak opgezet.

Aanpak problematiek arbeidsmigranten

Problematiek rond arbeidsmigranten wordt volgens projectplan opgepakt. Handhaving is verder geïntensiveerd. Met uitzendbureaus zijn/worden afspraken gemaakt. De keuze is: of inschrijven of verblijfsbelasting betalen.

Afstemmen veiligheid en zorg

Een eerste verkenning is uitgevoerd. Hierbij is de zogenaamde 'portalen discussie' van belang. Waar vindt intake plaats en hoe kan een effectieve afstemming van interventies plaatsvinden. Een verdere uitwerking hiervan zal in het tweede kwartaal vorm krijgen

Wat doen we dit jaar?

Veiligheid

Ondermijning:

1. In de eerste helft 2019 is een specifiek programma opgesteld waarin de interventiestrategieën in kaart zijn gebracht en hebben we een keus gemaakt in interventies die effectief zijn
2. Awareness m.b.t. ondermijning is ontwikkeld
3. Een actueel ondermijningsbeeld van Tiel is vastgesteld
4. Belangrijk hierbij is dat we liever voorkomen dan genezen. Pro-actie en preventie zijn belangrijke uitgangspunten
5. Tegen ondermijnende criminaliteit wordt opgetreden. Het IGP (Inter gemeentelijk project) heeft hier een belangrijke rol in
6. We passen het hennepprotocol en de opgestelde beleidsregel bestuurlijke handhaving art. 13 B Opiumwet toe.
7. M.b.t. coffeeshops wordt aanvullend beleid opgesteld (o.a. overlast rond coffeeshops, onderzoeken mogelijkheid verplaatsen coffeeshops en eventuele deelname aan de landelijke pilot

Verkeersveiligheid:

1. In de eerste helft 2019 is een specifiek programma opgesteld waarin de interventiestrategieën in kaart zijn gebracht en hebben we een keus gemaakt in interventies die effectief zijn
2. Ongevalsanalyse en verkeerseducatie is een belangrijke onderlegger voor de te nemen interventies
3. Belangrijk hierbij is dat we liever voorkomen dan genezen. Pro-actie en preventie zijn belangrijke uitgangspunten. Een voorbeeld hiervan is de weginrichting (Project duurzaam veilig)
4. Handhaven van verkeersregels is een belangrijk aandachtspunt
5. Focus op verkeersveiligheid in nabijheid scholen en in de woonomgeving

Aanpak kwetsbare personen

1. In de tweede helft 2019 is een specifiek programma opgesteld waarin de interventiestrategieën in kaart zijn gebracht en hebben we een keus gemaakt in interventies die effectief zijn
2. Het aantal kwetsbare personen is met 10 % afgenomen
3. Overlast is met 10 % afgenomen
4. Belangrijk hierbij is dat we liever voorkomen dan genezen. Pro-actie en preventie zijn belangrijke uitgangspunten
5. Streven naar één plan van aanpak per kwetsbaar persoon
6. We werken integraal en multidisciplinair samen met onze partners.

Aanpak problematiek arbeidsmigranten

1. Inzicht in panden/woningen waar arbeidsmigranten wonen
2. Handhaven van wet- en regelgeving bij illegale en onveilige huisvesting van arbeidsmigranten. Dit geldt ook voor handhaven (paraplu) bestemmingsplan, beleidsregels en huisvestingsverordening. Intensiveren handhaving.
3. Het aanpakken van diegenen (huisjesmelkers en malafide werkgevers) die de huisvesting van arbeidsmigranten organiseren en zich niet als goed werkgever of verhuurder gedragen
4. Goed overleg en samenwerken met bonafide werkgevers en uitzendorganisaties. Onderzoek naar gebundeld huisvestingsconcept
5. Arbeidsmigranten zijn ingeschreven in het BRP of er wordt verblijfsbelasting betaald
6. Het vergroten van de zelfredzaamheid van de arbeidsmigrant en signaleren van zorgaspecten (armoedebestrijding) en deze signalen doorgeleiden naar de daartoe geëigende instanties
7. Beperken van overlast voor de directe woonomgeving
8. Aantasting van bestaande (goedkope) woningvoorraad voorkomen.

Verbinden veiligheid en zorg

1. In de eerste helft 2019 is een specifiek programma opgesteld waarin taken en verantwoordelijkheden zijn beschreven, de interventiestrategieën in kaart zijn gebracht en hebben we een keus gemaakt in interventies die effectief zijn
2. Binnen de kaders die zijn gegeven wordt zo optimaal mogelijk samengewerkt
3. Dit geldt ook voor het uitwisselen van de benodigde informatie. Indien nodig worden hiervoor protocollen afgesloten
4. De mogelijkheid om te komen tot een gecombineerd zorg- en veiligheidshuis wordt onderzocht
5. Belangrijk hierbij is dat we liever voorkomen dan genezen. Pro-actie en preventie zijn belangrijke uitgangspunten
6. We werken integraal en multidisciplinair samen met onze partners. Burgerparticipatie wordt gestimuleerd.

Programma 2**Sociaal Domein****Welke (nieuwe) beleidsontwikkelingen zijn er?**

De beleidskaders sociaal domein zijn niet gewijzigd.

In ontwikkeling zijn:

- de nieuwe verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Tiel 2019.
- gemeentelijke verantwoordelijkheden en taken in het kader van de Wet verplichte Geestelijke Gezondheidszorg
- gemeentelijke verantwoordelijkheden en taken nieuwe Wet Volwasseneneducatie en laaggeletterdheid.

Langer zelfstandig (thuis-)wonen

Budgetten voor lokale uitvoering Beschermd Wonen vanaf 2021 zijn bekend gemaakt.

Werken als beste medicijn

Hoofddiagnennotitie Loondispensatie Participatiewet

Het voornemen om Loondispensatie in te voeren is ingetrokken door SZW. Er is inmiddels een 'aanvalsplan' opgesteld door SZW. Dat wordt uitgewerkt met de VNG. Daarmee blijft de loonkostensubsidie met wat aanpassingen gehandhaafd.

Wat doen we dit jaar?

Langer zelfstandig (thuis-)wonen

Wonen en prestatieafspraken met woningcorporaties

Het maken van (nieuwe) prestatieafspraken over woonvormen voor bijzondere doelgroepen. De basis hiervoor is gelegd in de nieuwe Woonvisie. Vooruitlopend hierop bekijken we nu al hoe de we de woonzorgvoorzieningen beter kunnen spreiden over de stad.

Beschermd wonen

Vorbereiden op de nieuwe gemeentelijke taak met betrekking tot Beschermd Wonen per 2021. Dit doen we door:

- o Uitwerking van samenwerkingsafspraken met zorgpartijen en woningcorporaties voor huisvesting van bijzondere doelgroepen
- o Uitwerken van flexibele vormen van wonen
- o Afstemming met Werkzaam en schuldhulpverlening over werk, inkomen en begeleiding bij financiën van GGz-cliënten
- o Nieuwe inkoopafspraken voor de Inloop-GGz voorzieningen
- o Sturing op nieuwe regionale inkoop- en contracteringsafspraken met GGz-aanbieders
- o De lokale inclusie-agenda
- o Regionale afspraken over woonplaatsbeginsel en betalingsverantwoordelijkheid van opvang
- o Regionale verkenning van samenwerking rond de maatschappelijke opvang voorzieningen

Preventie en Wmo gericht op gezondheid

Uitvoering wordt gegeven aan het door de raad op 17 april 2019 vastgestelde lokale gezondheidsagenda 2019-2022.

Gezond en veilig opgroeien

Transformatiefonds

Om uitvoering te geven aan het tramformatieplan *Samenwerken aan de sluitende aanpak van kwetsbare jongeren* is begin 2019 een regionaal werkende projectleider aangesteld (in dienst van de Regio Rivierenland) . Samen met de andere gemeenten in de regio Rivierenland wordt vormgegeven aan de uitvoering van het plan.

Grip op gebruik en kosten jeugdhulp

De 1ste evaluatie van de in juni 2018 gestarte pilot Praktijkondersteuner Huisartsen Jeugd GGZ (POH jeugd) heeft plaatsgevonden. Uit deze evaluatie blijkt dat de ingezette werkwijze binnen de huisartsenpraktijken van de grond begint te komen. Zowel op het gebied van kwaliteit, samenwerking als reductie van kosten zijn positieve resultaten zichtbaar. In het rapport wordt ook een aantal aanbevelingen gedaan. Aan de hand van de aanbevelingen is een plan van aanpak opgesteld om de inzet van de POH jeugd te optimaliseren. Dit plan van aanpak wordt de komende periode uitgevoerd. De pilot heeft een looptijd van twee jaar en eindigt 1 juni 2020.

Verdere activiteiten/ontwikkelen om grip op de kosten te krijgen

- *Verbinding Passend Onderwijs en Jeugdhulp PO*

In het project Verbinding Passend Onderwijs en Jeugdhulp hebben de samenwerkingsverbanden, de gemeenten en de lokale teams gezamenlijk een drietal producten opgeleverd, te weten een routekaart, een gezamenlijk plan van aanpak en een onderscheid in de verantwoordelijkheden van onderwijs en jeugdhulp. Deze producten voor het Primair Onderwijs worden in 2019 lokaal geïmplementeerd

- *Verbinding Passend Onderwijs en Jeugdhulp VO en S(B)O*

Voor het Voortgezet Onderwijs en het Speciaal (basis) Onderwijs worden in 2019 de routekaart, plan van aanpak en overzicht in onderscheid verantwoordelijkheden in 2019 ontwikkeld. Dit gebeurt in afstemming tussen de samenwerkingsverbanden, de gemeenten en de lokale teams

- *Analyse omvang jeugdhulp Tiel*

We hebben door onderzoeksbureau LPBL onderzoek laten verrichten naar de vraag hoe het komt dat zoveel Tielse jongeren jeugdhulp ontvangen. Het onderzoeksrapport gaat in het 2^e kwartaal van 2019 naar de raad

- *Benchmark Jeugdhulp*

Significant heeft een benchmark uitgevoerd in 26 gemeenten naar het jeugdhulpgebruik. Tiel heeft aan dit onderzoek deelgenomen. Op 24 april 2019 is het rapport aangeboden aan de Tweede Kamer. De benchmark maakt deel uit van een drietal onderzoeken die gezamenlijk landelijk een beeld moeten geven van het toegenomen jeugdhulpgebruik.

Sluitende en passende ketens van zorg

Welzijn Next Level

Met de uitvoerende organisaties zijn afspraken gemaakt over de inzet en ontwikkelingen 2019.

Portaal en toegang

Het procesplan integrale toegang sociaal domein gemeente Tiel is op 15- januari 2019 door het college vastgesteld en daarna ter informatie aan de raad gestuurd. Aan de uitvoering wordt vorm gegeven.

Sluitende en vroegtijdige aanpak schuldhulpverlening

- Inwoners met (dreigende) schulden brengen we eerder in beeld en worden daardoor sneller en effectiever geholpen. Hiermee voorkomen we problematische schulden
 - Verbetering informatievoorziening
 - samenwerkingsafspraken maatschappelijke partners
 - Voortzetting project Vroegsignalering van Schulden
- Verminderen van het aantal mensen dat afhankelijk is van beschermingsbewind als gevolg van schulden
 - Samenwerking met bewindvoerders
 - Meer en slimmer inzetten van voorliggende voorzieningen

Borgen van een sluitende keten voor multiprobleemhuishoudens

- Zorgen voor procesregie op moeilijke individuele casussen naar de juiste zorg. Dit doen we door:
 - Het Regieteam Multiprobleemhuishoudens (MPH) sluit op een logische manier aan bij de inrichting van de portalen en toegang van de gemeente
 - In-, door- en uitstroom van MPH-casussen worden gemonitord zodat knelpunten in de samenwerkingsketen in beeld worden gebracht

Borgen van een sluitende aanpak voor kwetsbare personen met verward gedrag

- De gemeente is een soepele schakel in de samenwerkingsketen rond kwetsbare inwoners (met verward gedrag). Dit doen we door:
 - Trainingen voor interne medewerkers op signaleren van problematiek
 - Een vast aanspreekpunt voor de financiële/ schuldenproblematiek bij personen met verward gedrag
 - Een juiste doorverwijzing van mensen vanuit de GGZ, die aansluit bij de inrichting van de portalen en toegang van de gemeente
 - Regie op de invoering en borging van het regionale project 'Sluitende Aanpak' voor kwetsbare inwoners met verward gedrag

4. Werken als beste medicijn

Goede aansluiting van het arbeidsaanbod op de veranderende vraag naar arbeid

- Er wordt gezocht naar een goede structurele positionering van het RW/POA als platform voor afstemming en afspraken van werkgevers, werknemers en overheid.
- Vanuit Werkzaak vindt een strategische discussie plaats tbv. het Meerjarenbeleidsplan 2020-2023 dat eind 2019 wordt vastgesteld.

Dienstverlening van Werkzaak aan Tielse werkzoekenden in evenredigheid

- De discussie over de inzet van het participatiebudget en het Tielse aandeel in de zg. Inleenvergoedingen loopt nog steeds. In het AB Werkzaak is eind februari jl. een corrigerend voorstel besproken, maar niet aangenomen. Nu vind nog een intergemeentelijk overleg op bestuurlijk nivo plaats.

Vermindering bijstandsvolume = aantal uitkeringen

- Na een volume daling in 2018 laten de cijfers van het 1e kwartaal 2019 een lichte stijging zien van 0,73%.

GR Werkzaak

- De concept rekening 2018 van Werkzaak is recent behandeld. Door de raad is een zienswijze ingediend. Aspecten daarvan zijn vraag om inzicht prestaties Beschut werk, prestaties handhaving en fraude, klanttevredenheidsonderzoek, dringende behoefte aan transparantie over uitstroom naar werk extern en intern, instemming met bestemming van het exploitatieresultaat tbv. de gemeenten.

5. Iedereen doet mee*Regionaal taalpunt*

Vorbereiding van de opening van de Oranjeservice balie op 27 juni 2019 hebben plaatsgevonden.

Armoedepact; Van Armoede naar Beter

Op 16 april jl. hebben ruim 50 organisaties het Tielse Armoedepact ondertekent. het thema van het Armoedepact is "Van Armoede naar Beter". Het Armoedepact komt voort uit een tweetal moties. Deelnemende organisaties van het Armoedepact hebben de ambitie om samen te werken en zo met elkaar armoede en schulden in Tiel terug te dringen en te voorkomen. Deze samenwerking maakt onderdeel uit van een brede aanpak van de gemeente Tiel om de armoede- en schuldenproblematiek terug te dringen. In het kader van deze samenwerking organiseert de gemeente Tiel jaarlijks 2 netwerkbijeenkomsten, waarbij kennis en ervaringen uitgewisseld worden aan de hand van thema's rondom armoede en schulden. Het uiteindelijke doel richt zich op een beter bereik van de inwoners die in armoede zitten of dreigen te raken.

Schuldhulpverlening

In 2018 is het convenant 'Vroegsignalering van schulden Tiel' getekend. Op basis van de tussentijdse resultaten is met alle partners besloten het convenant te verlengen tot december 2020.

Eind 2018 en het eerste kwartaal 2019 is veel tijd geïnvesteerd in de voorlichting over hulp bij schulden, door middel van flyers, berichten in de lokale kranten en presentaties bij maatschappelijke partners. Dit werpt zijn vruchten af. Steeds meer mensen weten de weg naar de gemeentelijke schuldhulpverlening zelfstandig te vinden.

Activering naar participatie

Met Werkzaak en de participatiecoaches is gekeken hoe we mensen uit de kwetsbare groepen, die specifiek onze aandacht hebben kunnen verbinden aan initiatieven in de wijk. Dat versterkt hun eigen welbevinden en gezondheid (geluk) en komt de *duurzaamheid van initiatieven* ten goede. Er worden spreekuren in de wijkcentra gehouden en de eerste 'matches' zijn gemaakt.

LHBTI

Op 6 juni 2019 is Tiel gastgemeente voor een bijeenkomst voor gemeenten van Gelderland Zuid rond de thema's acceptatie, zichtbaarheid en veiligheid voor LHBTI-ers. Deze bijeenkomst wordt gefaciliteerd en ondersteund door de provincie.

Programma 3**Vitale en aantrekkelijke stad****Welke (nieuwe) beleidsontwikkelingen zijn er?****Wat doen we dit jaar?****Binnenstad**

In Maart 2019 is gestart met de locatieadviseur voor de binnenstad. Zij probeert leegstand in de binnenstad tegen te gaan door:

- vraag en aanbod bij elkaar te brengen: nieuwe ondernemers/leegstaande panden;
- transformatie van panden bevorderen van bijv. detailhandel naar woningen;
- centreren van detailhandel en horeca.

Cultuur

- **Uitvoering Convenant Cultuurbedrijf 2018 t/m 2021**

Uitvoering van de product- en prestatieafspraken op het gebied van podiumkunsten., beeldende kunst, film, cultuureducatie, amateurkunst en het toeristisch en cultureel informatiepunt binnen het budget dat hiervoor in het convenant is vastgelegd.

- **Zinder**

In de multifunctionele zaal wordt in de zomer van 2019 een elektronisch systeem voor variabele akoestiek (Acoustic Control Systeem) geïnstalleerd. Hierdoor kan de zaal m.i.v. seizoen 2019 / 2020 zowel voor repetities en concerten van koren en orkesten worden ingezet als voor popconcerten en lezingen. De benodigde eenmalige investering wordt geboekt op het krediet voor de afwikkeling van nakomende kosten van het cultuurgebouw.

- **Uitvoering bibliotheekwerk**

Uitvoering van de basismodule, taalhuis en educatieve programma's zoals vastgelegd in de beschikking (inclusief uitvoeringsprogramma) 2019. De basismodule omvat de collectie (fysiek en digitaal), de ontmoetingsruimte en activiteitenprogramma en de lees en studieplekken in de bibliotheekruimten in Zinder.

Het Digi-Taalhuis in de bibliotheek is voor iedereen die beter wil leren lezen, schrijven en/of spreken of digitaal vaardiger wil worden. Het maakt deel uit van een netwerkorganisatie (Leerhuis: samenwerking ROC, bibliotheek en welzijnsorganisaties).

Alle educatieve programma's van de bibliotheek voor alle deelnemende peuterspeelzalen en basisscholen die zich richten op leesbevordering, taalontwikkeling en digitale vaardigheden worden in 2019 bekostigd via het OAB-budget.

Programma 4**Mobiliteit****Welke (nieuwe) beleidsontwikkelingen zijn er?****A15**

In de [Startbeslissing voor de MIRT verkenning A15 Papendrecht-Gorinchem](#) is opgenomen dat, als onderdeel van de verkenning, partijen onderzoeken welke oplossingen op korte termijn een bijdrage leveren aan de doorstroming en de verkeersveiligheid op de A15 en een bijdrage leveren aan de doelstellingen van de corridor Oost.

Dit onderzoek is opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit van de Regio, waarover in het eerste kwartaal in alle deelnemende gemeenten besluitvorming heeft plaatsgevonden.

De Regio is gestart met de coördinatie van het proces met Rijk, provincie en de gemeenten die aan de A15 liggen.

Regionaal Uitvoeringsplan Mobiliteit

Op 20 maart 2019 heeft de raad ingestemd met het [Uitvoeringsplan](#).

Parkeren binnenstad

Op basis van een brede evaluatie van de parkeersituatie in de binnenstad heeft het college de uitgangspunten bepaald voor aanpassing van de huidige regelgeving. De aangepaste regelingen worden in de tweede helft van 2019 ter besluitvorming aangeboden aan de Raad.

Tiel Fietsvriendelijk

Het college heeft in mei de raad een voorstel gedaan voor een meerjarig programma "Tiel Fietsvriendelijk", waarin infrastructurele maatregelen en acties worden uitgevoerd om het gebruik van de fiets te stimuleren.

Wat doen we dit jaar?

Handhaving verkeersgedrag rondom (basis)scholen

In het eerste kwartaal van 2019 zijn door AVRI de volgende controles uitgevoerd:

- 5 controles rondom de Prins Willem-Alexanderschool (Grotebrugse Grintweg)
 - op 21 maart 2019 zijn er 4 beschikkingen uitgeschreven, waarvan 1 waarschuwing;
 - op 22 maart 2019 zijn er 2 beschikkingen uitgeschreven;
 - op 25 maart 2019 zijn er 4 beschikkingen uitgeschreven, waarvan 1 waarschuwing;
 - op 02 april 2019 zijn er 3 beschikkingen uitgeschreven, waarvan 2 waarschuwingen.
- 5 controles rondom de Mauritschool en de Bataaf (Hooibeestje)
 - 3x om 8:00 uur, geen beschikkingen/waarschuwingen
 - 1 april van 14:00 tot 14:30 uur gecontroleerd, 1 waarschuwing voor parkeren op de stoep.
 - 3 april van 08:00 tot 08:30 uur gecontroleerd, een aantal ouders verzocht hun auto in een vak te parkeren.

Versis, aanvullend regiovervoer (basismobiliteit)

Versis is het regionale vervoerssysteem in de regio Rivierenland. De gemeente Tiel biedt via Versis aanvullend vervoer voor inwoners met een vervoersindicatie op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning en vervoer aan leerlingen die aangewezen zijn op aangepast vervoer. Versis bestaat uit de onderdelen Regiecentrale en een vervoervoorziening. Beide onderdelen zijn via een aanbesteding gegund aan verschillende uitvoerende partijen. De partij die per 01-01-2017 de uitvoering van de Regiecentrale gegund heeft gekregen voor een periode van 3 jaar, heeft aangegeven dat zij géén gebruik willen maken van de optie tot verlenging per 01-01-2020. Dat heeft tot gevolg dat er eerder dan verwacht een nieuwe aanbestedingsprocedure in gang is gezet. Of en zo ja in welke mate een nieuwe aanbesteding voor de gemeente Tiel financiële effecten gaat hebben is op dit moment nog niet bekend.

Programma 5**Ruimtelijke en Economische ontwikkeling****Welke (nieuwe) beleidsontwikkelingen zijn er?****Omgevingswet.**

Een belangrijk onderdeel bij de invoering van de Omgevingswet is de digitaliseringsopgave gebaseerd op het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het DSO wordt door het Rijk medio 2019 opgeleverd. Gemeenten hebben dan nog anderhalf jaar de tijd om zich goed te kunnen voorbereiden op het aansluiten en werken met het stelsel. De Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe zal dit (deel)project trekken. In het tweede kwartaal van dit jaar wordt hiervoor een projectleider aangesteld die aan de slag gaat met het maken van een plan van aanpak in overleg met de drie deelnemende gemeenten Tiel, West Betuwe en Culemborg.

De eerste opgave is het maken van een impactanalyse. Daarmee zal meer inzichtelijk worden wat voor Tiel nodig is en wat de daarbij behorende investeringen zijn.

Met de bekostiging van de projectleider is in de begroting 2019 geen rekening gehouden.

Op jaarbasis is hiermee € 75.000,00 gemoeid. Met de gemeenten Culemborg en West Betuwe is afgesproken de kosten te delen. Op jaarbasis betekent dat een investering van € 25.000,00 per gemeente. De aanstelling van een projectleider zal naar verwachting op 1 juni 2019 kunnen plaatsvinden. Dit betekent dat voor het jaar 2019 een bedrag van € 15.000,00 moet worden bij geraamd op het budget Omgevingswet.

Regionale afspraken woningbouwopgave

De provincie Gelderland en de Regio Rivierenland maken iedere vier jaar afspraken over de woningbouwopgave. Eind 2019 wordt gestart met het maken van nieuwe afspraken. Om zowel met de provincie als binnen de regio onderbouwd afspraken te kunnen maken over de woningbouwopgave is een regionaal woningbehoefte onderzoek nodig. Voor de uitvoering van dit onderzoek is geen (regionaal) budget geraamd.

Het benodigde onderzoek voor het herijken van de afspraken vraagt iedere vier jaar een investering. Dit betekent concreet dat er € 5.000,- benodigd is voor 2019 en vervolgens € 5.000,- geraamd moet worden voor 2022.

Met het beschikbaar stellen van het budget wordt het regionaal WBO mogelijk en betaalt de provincie mee in de vorm van cofinanciering.

Erfgoed

In het 1^e kwartaal 2019 is nieuw erfgoedbeleid vastgesteld, waarbij een grote nadruk ligt op het meer uitdragen van de historie van de stad in economische en toeristische zin. Voor een compleet overzicht van de doelen en het uitvoeringsprogramma wordt verwezen naar de Erfgoednota : Erfgoed in Balans, Tiel is Viel.

Wat doen we dit jaar?

Verkoop kavels Kellenseweg

Aan de Kellenseweg wordt op dit moment een perceel klaar gemaakt voor verkoop in twee kavels. We zijn gestart met de benodigde onderzoeken: NGE, bodem, geluid, archeologie en kabels en leidingen. Binnenkort wordt een omgevingsvergunning aangevraagd om de begroeiing op het terrein te mogen verwijderen. De verwachting is dat eind van dit jaar alle onderzoeken afgerond zijn. Afhankelijk van de uitkomsten worden de kavels in de verkoop gedaan.

Ook voor een braakliggende kavel gelegen langs de Industrieweg ten zuiden van de 'gemeentewerf' zijn onderzoeken gestart om te beoordelen of deze kavel verkocht kan worden. De verwachting is dat voor de zomer de onderzoeken zijn afgerond en er een besluit genomen kan worden over de verkoop.

Logistieke Hotspot Rivierenland

De regio Rivierenland heeft zich begin dit jaar geprolonged voor een plaats bij de top 5 van logistieke hotspots in Nederland. In 2017 en 2018 op de 4e plaats en in 2019 op de 5e plaats.

Digitale bereikbaarheid

Sinds een aantal jaren maakt de regio zich sterk voor een goede digitale bereikbaarheid voor iedereen. Ook voor bewoners en bedrijven in het buitengebied waar de breedbandsnelheden onder het gewenste Europese niveau liggen. Na een Europese aanbestedingsprocedure is gebleken dat er geen aannemer bereid was om voor de regio een glasvezelnetwerk aan te leggen in de zogenaamde 'witte gebieden'. Dit gaf de regio de mogelijkheid om in samenwerking met de marktpartij Digitale Stad een vraagbundelingsproces te starten. Bij voldoende vraag is Digitale Stad bereid om in het buitengebied een glasvezelnetwerk aan te leggen. In opdracht van de nog in te stellen gemeenschappelijke regeling) Voor de regio zal Digitale Stad dit netwerk uitbreiden voor alle adressen in de witte gebieden onder de voorwaarde die de regio en ook de raden van de deelnemende gemeenten hieraan hebben gesteld. Zodra uit de vraagbundeling blijkt dat er voldoende vraag is kunnen de gemeenteraden een besluit nemen over de financiële aspecten en de voorwaarden van de gemeenschappelijke regeling. Dit blijft nodig voor de aansluiting van alle adressen in de witte gebieden. Besluiten die hierover al zijn genomen worden hierbij in acht genomen.

Stadspromotie

Op dit voeren we een analyse uit hoe we de functie van stadspromotie kunnen versterken.

Programma 6**Openbare ruimte****Welke (nieuwe) beleidsontwikkelingen zijn er?***Beheer openbare ruimte*

Op dit moment loopt er een discussie met de Avri over de door hen ingediende werkbegroting voor het integraal beheer van de openbare ruimte. Deze werkbegroting past niet binnen de budgettaire kaders van onze begroting. Bij de 2e voortgangsrapportage komen we hierop terug.

Afvalstelsel

De invoering van het nieuwe afvalstelsel, het zogenaamde "omgekeerd inzamelen", was op 1 januari 2019 gepland. Kort voor de jaarwisseling is echter duidelijk geworden dat deze planning door Avri niet haalbaar is en heeft het AB besloten de invoering tot 1 juli 2019 uit te stellen.

Als reden voor uitstel is onder meer aangegeven: plaatsing van meer ondergrondse containers dan oorspronkelijk voorzien, veel onverwachte kabels en leidingen en beperkte beschikbaarheid van aannemers.

De financiële gevolgen van dit uitstel zijn nog niet duidelijk. Los van dit uitstel heeft het DB van Avri in april dit jaar reeds aangekondigd dat er sprake zal zijn van meerdere tegenvallers binnen het projectbudget waardoor er wellicht extra projectkrediet nodig is. Het AB van Avri heeft hierover echter nog geen besluit genomen maar wel aanvullende informatie gevraagd.

Het AB heeft opdracht gegeven om een business-case voor de inzameling voor luier- en incontinentie-afval op te stellen. Of dit systeem ook daadwerkelijk gaat worden ingevoerd is mede afhankelijk van de uitkomsten van deze business-case (besluitvorming in AB is voorzien in 3e kwartaal 2019).

Brief geschil aan provincie over proces keuze afvalinzamelsysteem

Kort voor de jaarwisseling, op 11 december 2018, heeft het college een brief aan de provincie gestuurd om uitspraak te doen in een geschil tussen gemeente en Avri. Dit is op 27 september 2018 door uw raad besproken.

Op 14 februari heeft er een gesprek plaatsgevonden tussen de besturen van Tiel en Avri, waarbij de provincie als mediator is opgetreden. Dit heeft geleid tot de afspraak om een ambtelijke werkgroep (bestaande uit ambtenaren van Tiel en Avri) te vormen die de mogelijke maatregelen in beeld gaat brengen om de ongewenste neveneffecten van het nieuwe afvalbeleid (denk aan bijplaatsingen, misbruik prullenbakken, dumpingen, zwerfafval) op te vangen. Het advies van deze werkgroep bevindt zich ten tijde van het opstellen van deze rapportage in een afrondende fase.

De planning is dat een voorstel op 4 juli in het AB van Avri wordt besproken. Daarna is het de bedoeling om dit AB-voorstel aan uw raad voor te leggen.

Wat doen we dit jaar?

Er zijn geen afwijkingen ten opzichte van begroting te melden.

Programma 7**Onderwijs****Welke (nieuwe) beleidsontwikkelingen zijn er?****Goed voorbereid aan de start*****Onderwijsachterstandenbeleid***

Sinds 2019 is er landelijk een nieuwe beleidsperiode aangebroken voor het onderwijsachterstandenbeleid. Het rijk heeft vanaf 2019 meer geld beschikbaar gesteld voor het onderwijskansenbeleid en het geld wordt anders over het land verdeeld. Met dit geld wil het kabinet het aanbod voor peuters uitbreiden en de kwaliteit verhogen.

- *Uitbreiding voorschoolse educatie*

In Tiel wordt momenteel 12 uur voorschoolse educatie aangeboden. Vanaf 2020 moeten gemeenten hun voorschoolse aanbod uitbreiden naar 16 uur voorschoolse educatie.

- *Verbetering kwaliteit*

Vanaf 2022 moet er een HBO geschoolde professional worden ingezet binnen de voorschoolse educatie. Het ministerie werkt op dit moment aan de uitwerking van de kaders.

- *Herverdeling middelen en doelgroepdefinitie*

Het geld dat gemeenten en scholen krijgen om risico's op onderwijsachterstanden bij kinderen tegen te gaan wordt vanaf 2019 anders over het land verdeeld. De herverdeling van de middelen is gebaseerd op een nieuwe definitie van de doelgroep. Vijf indicatoren

voorspellen gezamenlijk het risico op achterstand. Dit heeft er in de gemeente Tiel voor gezorgd dat wij meer middelen ontvangen dan voorheen.

Volwasseneneducatie en laaggeletterdheid

Per 1 januari 2020 gaat de landelijke vervolgaanpak Laaggeletterdheid van start. Deze vervolgaanpak moeten we regionaal verder vormgeven. De gemeente Tiel is door het rijk aangewezen als contactgemeente voor de taak volwasseneneducatie. De landelijke bestuurlijke afspraken worden naar verwachting voor de zomer van 2019 bekend gemaakt.

Leerplicht

Het Jaarplan Leerplicht 2019 is vastgesteld en ter informatie aangeboden aan de raad.

Wat doen we dit jaar?

Goed voorbereid aan de start

- In het kader van de harmonisatie peuteropvang is dit jaar een nieuwe subsidiesystematiek voor (VVE-)peuteropvang ingevoerd. Er heeft een evaluatie plaatsgevonden met de aanbieders. De aanbieders zijn over het algemeen tevreden. Het rapport zal begin mei 2019 worden afgerond.
- Het kabinet wil het voorschoolse aanbod voor peuters uitbreiden en de kwaliteit verhogen. Er wordt op dit moment, samen met de betrokken partners, gewerkt aan een advies over de wijze waarop we ons voorschoolse aanbod vanaf 2020 het beste in kunnen richten. In dit advies wordt rekening gehouden met de kaders van het rijk, het gewenste kwaliteitsniveau en beschikbare budget. De verwachting is dat dit advies rond de zomer van 2019 gereed is.
- De middelen voor het gemeentelijk achterstandenbeleid worden vanaf 2019 volgens een andere verdeelsleutel over het land verdeeld. De herverdeling van de middelen is gebaseerd op een nieuwe definitie van de doelgroep. Er wordt onderzocht in hoeverre we op dit moment nog de juiste doelgroep bedienen. Rond de zomer van 2019 wordt hier advies over uitgebracht.
- Het lokale onderwijsachterstandenbeleid wordt uitgevoerd volgens het beleidsplan 2018-2021.
- Er worden gesprekken gevoerd met het ministerie van OCW over aansluiten bij de Gelijke kansen alliantie. Vanuit de alliantie werken gemeenten, scholen en de leefomgeving van kinderen samen om gelijke kansen in het onderwijs te bevorderen. Hier is ook een subsidieregeling aan verbonden.

Niemand mag uitvallen

- Afstemming tussen gemeenten en samenwerkingsverbanden over Passend Onderwijs en het Jeugdplan (Transitie jeugdzorg): De strategische agenda Betuws passend onderwijs wordt conform planning uitgevoerd.
- De uitvoering van de maatregelen Voortijdig School Verlaten (VSV) verlopen volgens planning. Regievoering vindt plaats via het RMC.

Leerlingenvervoer

Het leerlingenvervoer (onderdeel taxivervoer) is met ingang van schooljaar 2018-2019 ondergebracht in het regionale Vervoerssysteem Versis. Dit verloopt tot nu toe goed. Er wordt een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder de ouders van leerlingen die gebruik maken van leerlingenvervoer. De resultaten worden rond de zomer verwacht.

Volwasseneneducatie en Laaggeletterdheid

We voeren als gemeente een wettelijke taak uit op gebied van volwasseneneducatie en laaggeletterdheid. De gemeente Tiel is door het Rijk aangewezen als contactgemeente voor de regio.

Uitvoering wettelijke taak volwassenen educatie 2019

Het ROC is de uitvoerende partij. De regio heeft drie inhoudelijke doelstellingen opgenomen in het educatieplan 2019:

1. Het terugdringen van laaggeletterdheid in de regio
2. Het bevorderen van participatie door middel van opleiding en vrijwilligerswerk
3. Het samenwerken met lokale partners om zo een sluitend en breed aanbod te bieden.

Na de zomer van 2019 wordt een start gemaakt met het vormgeven van de regionale vervolgaanpak Laaggeletterdheid. De regio wordt vanaf 2020 door het Rijk ook gefaciliteerd op het gebied van monitoring en evaluatie. Dit is nu vanuit de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) niet mogelijk.

Aanpak in Tiel

Wij richten ons in Tiel specifiek op gezondheidsvaardigheden, educatieve zelfredzaamheid en laaggeletterdheid. In dit kader zijn we bezig met de verdere ontwikkeling van het Leerhuis. In het leerhuis stimuleren we inwoners om hun basisvaardigheden te verbeteren zodat zij optimaal kunnen deelnemen aan de samenleving en zelfredzaam worden. Verder zullen in juni 2019 twee regionale taalpunten worden geopend. Eén in ziekenhuis Rivierenland en één op de stadhuis-campus in Tiel.

Toekomstbestendig onderwijs

Nieuwbouw en renovatie RSG Lingecollege

- Fase 1: bouw nieuwe Mavo
De bouw een nieuwe Mavo is bijna klaar. In juni zal de nieuwe Mavo worden opgeleverd zodat de leerlingen het nieuwe schooljaar in een nieuw gebouw kunnen starten.
- Fase 2: renovatie Havo-Vwo
Het voorlopig ontwerp is vastgesteld. Binnenkort start de aanbesteding om het ontwerp in bouwteamverband verder uit te werken. Start van de bouw wordt begin 2020 verwacht.
- Fase 3: renovatie van Vmbo
Binnenkort wordt gestart met een variantenstudie. Naar verwachting is deze variantenstudie in het derde kwartaal van 2019 afgerond. De start van de daadwerkelijke renovatie is gepland voor medio 2021.

Bouw IKC Passewaaij

- In november 2018 is de nationale niet openbare aanbesteding niet gelukt en afgesloten.
- Een nieuwe meervoudige onderhandse aanbesteding loopt. Een eerste ronde van vragen is inmiddels ingediend en wordt beantwoord. Er zullen aanpassingen aan het ontwerp gemaakt moeten worden om binnen het taakstellend budget te blijven.
- De planning is om juni 2019 de opdracht te gunnen. Voorbereiding van de bouw vindt plaats in de tweede helft van 2019. De bouw kan naar verwachting in 2020 van start gaan. De oplevering wordt eind 2020 of begin 2021 verwacht.

Programma 8**Inwoners en Bestuur****Welke (nieuwe) beleidsontwikkelingen zijn er?**

Het inzicht dat de gemeente niet langer alleen aan zet is, wordt steeds meer gemeengoed. Duidelijk wordt dat dit niet alleen geldt voor leefbaarheid in wijken en dorpen, maar ook voor ruimtelijke ontwikkeling van en in de stad en de dorpen.

De werkwijze van burger- en overheidsparticipatie sluit aan bij de manier waarop we in Tiel de nieuwe Omgevingswet willen vormgeven. Samenspraak vooraf, goede informatievoorziening en communicatie en waar mogelijk samenwerking bij de uitvoering horen daarbij. Het gaat steeds meer om het vooraf vastleggen van de spelregels en om het organiseren van overleg.

Wat doen we dit jaar?**Goede dienstverlening***Digitaliseren aangiften Burgerlijke Stand*

In 2019 wordt het mogelijk dat ouders digitaal aangifte van geboorte kunnen doen, uitvaartverzorgers digitaal aangifte van overlijden en toekomstige bruidsparen digitaal melding kunnen doen van hun voorgenomen huwelijk. De nieuwe burgerzaken applicatie, waarmee vanaf drie december 2018 gewerkt wordt, biedt de mogelijkheid dit te ondersteunen.

Organiseren verkiezingen

De verkiezingen van Provinciale Staten en Waterschappen zijn afgerond. Bij deze verkiezingen zijn in vergelijking tot de verkiezingen in 2015 meer kiezers opgekomen. Het gemiddelde opkomstpercentage was 49,70%. Op 23 mei 2019 worden de verkiezingen van de leden van het Europees Parlement gehouden.

Toegankelijkheid stembureaus 100%

Dertien van de achttien stembureaus zijn volledig toegankelijk voor mensen met een lichamelijke beperking. De andere stembureaus zijn met ondersteuning ook toegankelijk.

Kiezers zijn niet gebonden aan een stembureau. De kiezer kan gebruik maken van een stembureau naar keuze. Tijdens de verkiezingen van Provinciale Staten en Waterschappen is er geen enkele klacht binnen gekomen over de toegankelijkheid.

Deelnemen aan rijksexperiment (Ministerie van BZK)

We gaan niet centraal stemmen tellen. Uit eigen ervaringen bij de herindelingsverkiezing voor de nieuwe gemeente West Betuwe en uit de eerder opgedane ervaringen van de gemeenten Culemborg en Zaltbommel, blijkt dat centraal stemmen tellen niet efficiënt is.

Centraal stemmen tellen kost meer tijd en dus ook geld.

Invoering digitale herinneringen

Inwoners die zich aangemeld hebben bij de Berichtenbox worden via dit medium geïnformeerd dat hun reisdocument verloopt. Hierdoor komt voor deze inwoners de schriftelijke brief te vervallen.

Nieuwe website

Iets later dan gepland is nieuwe website van de gemeente de lucht in gegaan. Nog niet alle onderdelen werkte, waardoor het nodig was om de livegang iets uit te stellen. Anderhalve week later dan gepland was het dan toch zover.

De inwoner centraal

Om de begrippen 'inwoner centraal' en 'gebiedsgericht werken' concreet en hanteerbaar te maken lijkt het instrument '*leefstijlen*' bruikbaar. Het eerste kwartaal zijn twee bureaus benaderd om zich te presenteren: wat biedt hun instrument leefstijlen - de één hanteert er vier, de andere acht - en wat kunnen zij de organisatie bieden om met dit instrument te gaan werken. Voor de zomer wordt hierin een keuze gemaakt.

Een ander instrument is het *Tiels Kompas voor samenspel*. In het eerste kwartaal is op basis van experimenten in het kader van de Omgevingsvisie en de ervaringen van de wijkregisseurs een handvat gemaakt. Dit geeft spelregels en stappen aan om bij elke opgave de

samenwerking tussen initiatiefnemer, gemeente, de inwoners en andere belanghebbenden in te richten. Het kompas moet werkbaar zijn voor initiatieven en opgaven in de sociaal c.q. leefbaarheids- en ruimtelijk domein. Voor de zomer wordt dit voorstel ter besluitvorming aangeboden.

Op 28 maart 2019 organiseerde de gemeente Tiel samen met EHERO en LCGW het landelijk congres *Pluk het geluk in Tiel*.

Het was een geslaagd congres, 250 mensen namen deel aan een gevarieerd programma. De deelnemers kwamen voor de helft uit Tiel (organisaties en Tielse ambtenaren en raadsleden) en voor de helft uit de rest van het land. Deelnemers, sprekers en workshopgevers gaven veel complimenten over het programma en de organisatie.

Conclusie van de dag was dat het een slimme strategie is voor een overheid om in te zetten op geluk. Want als mensen gelukkig zijn, zijn ze actiever en creatiever, coöperatiever, betere partners, betere en 'bravere' burgers, minder vatbaar voor ziekten en leven ze langer. Geluk van mensen wordt voor 25% verklaard uit leefbaarheid omgeving en levensomstandigheden en daar heeft de gemeente grote invloed op.

Op het budget van het congres houden we naar verwachting € 7.000 over.

Met Werkzaak en de participatiecoaches is gekeken hoe we mensen uit de kwetsbare groepen, die specifiek onze aandacht hebben kunnen verbinden aan initiatieven in de wijk. Dat versterkt hun eigen welbevinden en gezondheid (geluk) en komt de *duurzaamheid van initiatieven* ten goede. Er worden spreekuren in de wijkcentra gehouden en de eerste 'matches' zijn gemaakt.

Paragrafen

C. Onderhoud kapitaalgoederen

Vastgoed:

Verkoop gebouwen:

St. Agnietenstraat 26 is verkocht.

Maurikstraat 1 is verkocht, mits het bestemmingsplan wordt aangepast.

Schouw 48a:

Er was een erfpachtcontract voor deze grond. De erfpachter is overleden. De erfpachtovereenkomst is beëindigd. De gemeente is nu eigenaar van de gebouwen met inhoud en het buitenterrein. De gemeente heeft het pand en buitenterrein "schoon" gemaakt. Op het terrein en in het gebouw waren erg veel chemische stoffen opgeslagen. Deze schoonmaakkosten waren niet begroot in 2019. Bij de 2e voortgangsrapportage zal bekeken worden of het onderhoudsbudget voor gemeentelijke eigendommen, hierdoor overschreden wordt.

Kloosterstraat 3:

De bibliotheek is verhuisd naar Zinder. De oude bibliotheek zou verkocht worden aan Arcaplex. Op deze plek zou een bioscoop komen. Begin 2018 zou de oude bibliotheek verkocht zijn aan Arcaplex. Arcaplex is afgehaakt. Er ontstond een nieuwe situatie. Hiermee is in de begroting 2019 geen rekening hiermee gehouden. De kosten van het gebouw zijn in 2019 € 56.000. Met uitzondering van de kapitaallasten van € 14.000 is in de begroting 2019 hiervoor geen budget opgenomen.

Integrale planning openbare ruimte

Geen afwijkingen.

E. Bedrijfsvoering

Kwaliteit van de organisatie

Subsidievolgsysteem - aanbeveling rekenkamercommissie en accountant

De raad heeft unaniem de aanbevelingen van het rekenrapport inzake Subsidies omarmd. Om aan de aanbevelingen van het rapport te kunnen voldoen en het subsidieproces 'in control' te krijgen is het noodzakelijk om over te gaan tot de aanschaf van een specifiek workflowsysteem voor subsidies. Ook de accountant beveelt de implementatie van een subsidievolgsysteem aan in de managementletter 2017 en 2018. De jaarlijkse lasten van onderhoud, koppelingen en kapitaallasten bedragen € 48.600.

Het voorstel voor aanschaf van het subsidievolgsysteem is opgenomen in de perspectievennota. Indien u via de perspectievennota besluit om tot deze nieuwe uitgave over te gaan, zullen we in 2019 al tot aanschaf en implementatie van zo'n applicatie overgaan. Deze investering is noodzakelijk om de aanbevelingen van de rekenkamercommissie en de accountant op te volgen.

Inkoop

In 2009 heeft de Raad het Rekenkamerrapport vastgesteld met daarin diverse aanbevelingen rondom inkoop. In 2018 heeft de Rekenkamer een studie gedaan naar de voortgang van de aanbevelingen, deze is in het 1e kwartaal 2019 aan de raad gepresenteerd. De voortgang aangaande deze aanbevelingen staat opgenomen in het Jaarverslag Inkoop- en Aanbesteden 2018.

Daarnaast is er vanaf 2018 een inkoopplan Inkoop en- Aanbesteden. Naast de opmerkingen en aanbevelingen van de rekenkamer zijn er ook opmerkingen en aanbevelingen van de accountant rondom inkoop en aanbesteden. Deze opmerkingen en bijbehorende acties staan vermeld in het Jaarverslag Inkoop en Aanbesteden. De voornaamste doelen en acties voor de komende jaren wordt verwezen naar het Inkoopplan.

In 2017 zijn ambtelijke werkafspraken gemaakt om de regionale inzet zo nuttig mogelijk te kunnen gebruiken en de taken en rollen op elkaar af te gaan stemmen. Het maken van een lokale inkoopplanning heeft daarbij een grote prioriteit gekregen. In 2018 is er vervolgens een aanzet gedaan om afspraken te gaan maken rondom taken, rollen, verantwoordelijkheden, verantwoording, inspanning en controle.

In het 1e kwartaal 2019 is verdere voortgang gemaakt met het stroomlijnen van de Inkoopprocessen, waaronder het ontwerpen van formats en het invoeren van een inkoopformulier, die beiden uiterlijk medio 2019 operationeel moeten zijn. De invoering moet helpen bij het vooraf motiveren van opdrachten en de formats moeten helpen bij het standaardiseren van aanbestedingsprocessen en contractvorming, opdat we verder professionaliseren en eventuele aandachtspunten eerderesignaleerd worden.

Social Return

Vanaf 2017 staan de Social Return eisen bijna altijd in de contracten van projecten boven de 209.000 euro. De meest recente ontwikkelingen aangaande Social Return zijn beschreven in het verslag Social Return 2018.

Informatiebeveiliging

De focus van een verdiepingsslag Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) is verplaatst naar een implementatieslag Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) nu helder is dat de BIO de BIG vervangt.

Binnen de implementatie van het Information Security Management System (ISMS) is gekozen om te beginnen met de bedrijfsvoeringsprocessen (voornamelijk uitgevoerd door BWB). Hierna zullen ook de overige processen (waar door middel van de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) verantwoording wordt afgelegd) aansluiten op het ISMS.

Kwaliteit van de arbeid

Ten aanzien van het bereiken van de in de begroting 2019 benoemde resultaten zijn geen afwijkingen te melden.

Randvoorwaarde: Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren

Vanaf 1 januari 2020 wordt de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren van toepassing. De huidige CAR-UWO wordt vervangen door een nieuwe CAO Ambtenaren gebaseerd op het Burgerlijk Wetboek. Deze omzetting vraagt dat alle afspraken en regelingen, die van toepassing zijn uiterlijk 1 januari 2020 zijn aangepast/omgezet. In Q4 2018 heeft Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe (BWB) een Plan van Aanpak

(PvA) opgesteld dat in januari 2019 is opgeleverd. Dit PvA geeft inzicht in wat de invoering van deze wettelijke taak vraagt (in aanpak en aan inzet vanuit verschillende rollen/taken). Binnen het PvA is al de keuze gemaakt te kiezen voor een ‘technische omzetting’ i.p.v. een uitgebreide omzetting waarbij regelingen worden gemoderniseerd (op inhoud incl. trajecten van medezeggenschap). Door te kiezen voor een technische omzetting is de verplichte invoeringsdatum van 1 januari 2020 haalbaar en vraagt de invoering minder uren (dus minder kosten).

Gezien de aard van het onderwerp (wettelijke verplichting), de hoeveelheid benodigde personele inzet (2.000 uur in diverse rollen) en het (nog) ontbreken van inhoudelijke kennis over de WNRA stellen we voor om de invoering van de WNRA te beschouwen als eenmalig project en hiervoor middelen ter beschikking te stellen. Voor de 4 organisaties bedragen de totale kosten € 164.000, waarvan € 60.000 voor rekening komt van Tiel.

Kwaliteit van de arbeidsverhoudingen en de onderlinge relaties

Geen afwijkingen te melden.

H. Grote projecten

Waalkade, fase 1

De aanbesteding in 2018 is geslaagd. Het project is gegund en de aannemer is op 6 mei begonnen met het tweede deel van de Waalkade fase 1. Het lukt niet om klaar te zijn voor Appelpop. Tijdens dit evenement wordt het werk twee weken stil gelegd. Eind 2019 is het project klaar. De subsidie van de provincie is definitief toegekend. Daarmee zijn deze financiën veilig gesteld. In 2020 kan het project ook financieel afgesloten worden.

Overdracht speelvoorzieningen

Er zijn inmiddels vijf speelplekken overgedragen aan bewoners. Ca.10 speelplekken zitten nog in de pijplijn om overgedragen te worden. Voor de stichting zijn drie bestuursleden gevonden. De statuten zijn in concept-vorm gereed.

De komende tijd wordt gewerkt aan overdracht van meer speelplekken en het verder vorm geven van de stichting. Ook wordt een contract tussen gemeente en stichting opgesteld om de taken en verantwoordelijkheden formeel te bekrachtigen.

Nieuwbouw zwembad

Voor de nieuwbouw van het zwembad is de aanbesteding binnen de financiële kaders afgerond.

Na opdrachtverlening medio november 2018 is gestart met ontwerpfase, ruimtelijke inpassing van het nieuw zwembad op de locatie Laan van Westroijen 99 en de communicatie met de omwonenden gebruikers en inwoners. Voorlopige ontwerp fase is afgerond. De wensen van gebruikers en omwonenden zijn verwerkt in de definitieve ontwerp. Het definitieve ontwerp hebben we op 14 mei 2019 vastgesteld. De ruimtelijke inpassing wordt ter vaststelling aan de raad van juli voorgelegd.

Na vergunningverlening start de bouwwerkzaamheden in 2019 en is de bouw van nieuw zwembad eind 2020 gereed. Sloop en terrein inrichting is gereed in 2^e kwartaal 2021.

Burense Poort

Voor Burense Poort stellen we dit jaar een nieuwe ontwikkelingsrichting op, met focus op de huidige parkeerplaats aan het Burgemeester Hasselmanplein en de aansluiting op de binnenstad. Het huidige budget is kaderstellend.

De huurovereenkomst met ABN AMRO is met een jaar verlengd tot 1 januari 2020. Gesprekken vinden plaats over verdere mogelijkheden.

Voor de kiosk aan de stadsgracht sluit Stichting Stadsherstel een huurovereenkomst met een huurder/exploitant. Het herstel van de kiosk in de oorspronkelijke staat kan daarna starten.

Santwijkse Poort

Op dit moment vindt een verkenning plaats naar herinrichting van het gebied, dit mede n.a.v. het voornemen tot de bouw van appartementen op het terrein van Van Dijkhuizen.

Ombuigingen en bezuinigingen

Ombuigingen en bezuinigingen

Inleiding

Zoals u van ons gewend bent rapporteren we ook in deze voortgangsrapportage over de stand van zaken van de ombuigingen en bezuinigingen waartoe u besloten heeft.

Een aantal bezuinigingen waartoe u heeft is besloten is nog niet gerealiseerd.

In deze paragraaf gaan we in op de ombuigingen en bezuinigingen die vanaf 2019 zijn ingeboekt maar die we nog niet (volledig) realiseren. In bijlage 2 hebben we een overzicht opgenomen van alle bezuinigingen waartoe in de begroting 2018 is besloten.

Daarbij geldt de volgende kleurencode:

- wit: bezuiniging gaat pas in na 2019 of is gerealiseerd;
- oranje: nog niet zeker of de bezuiniging (geheel) gerealiseerd wordt;
- rood: bezuiniging wordt niet volgens plan gerealiseerd

In de tweede helft van 2017 heeft de Rekenkamer onderzoek gedaan naar het proces en de verantwoording van de bezuinigingen van de afgelopen jaren.

Bij de behandeling van het rapport in de commissie Bestuur zijn twee afspraken gemaakt:

1. In de voortgangsrapportage wordt steeds een volledig overzicht gegeven van de stand van zaken van de lopende bezuinigingen, niet alleen de afwijkingen;
2. Er wordt gerapporteerd over de maatschappelijke effecten van de genomen bezuinigingsmaatregelen

ad. 1

Dit vindt u terug in bijlage 2, in de tekst hierna gaan we nader in op de afwijkingen.

ad. 2

In de 1e voortgangsrapportage leest u voor welke maatregelen het relevant is om over maatschappelijke effecten te rapporteren. In bijlage 2 leest u over de effecten van die maatregelen. Dit lukt overigens nu nog niet voor alle maatregelen; we zien dit als een groeimodel.

Stand van zaken lopende bezuinigingen

Achterblijvende overhead € 256.786

Op dit moment is er geen zicht op realisatie van deze taakstelling. Op het moment dat we besparingen in de bedrijfsvoering kunnen realiseren gebruiken we die om deze taakstelling te verlagen.

Verkoop eigendommen € 200.000 per jaar gedurende 4 jaar

Hoewel we nog geen concrete inkomsten hebben kunnen inboeken, zijn we met een aantal panden al zover dat we er op vertrouwen dat in 2019 de benodigde € 200.000 te realiseren.

Verblijfsbelasting MOE-landers € 525.000

In maart zijn de verhuurders van panden waarin MOE-landers verblijven uitgenodigd om aangifte te doen. De resultaten hiervan blijven achter bij de geraamde opbrengst. De verwachting is dan ook dat we de geraamde opbrengst niet gaan realiseren. We boeken deze voorlopig structureel af tot € 60.000.

Afschaffen PGB-systeem leerlingenvervoer p.m.

Het leerlingenvervoer (onderdeel taxivervoer) is met ingang van schooljaar 2018-2019 ondergebracht in het regionale Vervoerssysteem Versis. Dit verloopt tot nu toe goed.

Het is nog niet bekend of dit ook een bezuiniging zal opleveren. De eerste signalen zijn dat de kosten binnen het budget blijven.

Praktijkondersteuner huisarts Jeugd € 100.000

In juni 2018 is de pilot Praktijkondersteuner Huisartsen Jeugd GGZ (POH jeugd) gestart. Een half jaar na de start heeft er een tussentijdse evaluatie plaatsgevonden. Uit deze evaluatie blijkt dat de ingezette werkwijze binnen de huisartsenpraktijken van de grond begint te komen.

Zowel op het gebied van kwaliteit, samenwerking als reductie van kosten zijn positieve resultaten zichtbaar. Of de taakstelling ook daadwerkelijk gehaald wordt kunnen we op dit moment nog niet zeggen.

Onderzoeksopdrachten € 125.000

De onderzoeken naar besparingen binnen het Sociaal Domein leveren op dit moment nog geen bezuiniging op. Veel van de onderzoeksvoorstellen worden nu meegenomen in "Tiel in Evenwicht". Deze komen dus in de plaats van deze bezuiniging.

Financiële stand van zaken

Financiële stand van zaken

Inleiding

In dit hoofdstuk kijken we per programma eerst naar de uitgaven, waarbij het streven is om overschrijdingen op uitgaven op te vangen binnen het programma. Vervolgens kijken we naar de inkomsten en doen we voorstellen om deze wel of niet als vrij besteedbaar te beschouwen. Aan het eind van het hoofdstuk doen we vervolgens voorstellen hoe om te gaan met de verschillende uitkomsten hiervan. Daarmee geven we u als raad mogelijkheden om hierop te sturen. Alle mutaties zijn incidenteel, tenzij anders vermeld.

Uitgaven en inkomsten per programma

Programma 1 Veiligheid

geen meldingen

Programma 2 Sociaal Domein

Uitgaven € 589.200 nadelig, waarvan € 538.000 ook in 2020

We hebben een onderzoek laten uitvoeren naar de samenstelling van de Tielse jeugd. Dit om te kunnen analyseren waarom zo'n groot percentage behoefte heeft aan jeugdhulp. De kosten van het onderzoek bedroegen € 16.200.

Via de decembercirculaire ontvangen we als centrumgemeente over de jaren 2018, 2019 en 2020 3 maal € 538.000 voor het transformatiefonds sociaal domein Jeugd. We stellen voor om deze middelen door te betalen aan de regio Rivierenland.

Ten behoeve van het vaststellen van de rechtmatigheid van de uitgaven heeft onderzoek plaatsgevonden naar de prestatielevering van Wmo 2015 en Jeugd. De kosten hiervan zijn geraamd op € 35.000.

Programma 3 Vitale en aantrekkelijke stad

Uitgaven € 37.000 nadelig structureel

In de decembercirculaire 2018 is € 37.000 extra structureel toegekend voor combinatiefunctionarissen. We stellen voor om deze middelen in te zetten om de formatie uit te breiden.

Programma 4 Mobiliteit

geen meldingen

Programma 5 Ruimtelijke en economische ontwikkeling

Uitgaven € 79.700 nadelig, € 67.200 in 2020

Voor het project aansluiten op en werken met het Digitaal Stelsel Omgevingswet moeten extra kosten worden gemaakt. Deze kosten bedragen € 15.000 in 2019 en € 25.000 in 2020.

De bibliotheek is verhuisd naar het Zinder-gebouw. Het oude bibliotheekgebouw staat leeg en duurt nog 2 jaar voordat het gebouw verkocht kan worden. Met de exploitatielasten van € 42.200 is geen rekening gehouden in de begroting.

De uitvoering van een regionaal woningbehoefte onderzoek kost ons € 5.000, daarvoor hebben we geen dekking in bestaande budgetten.

Na het uitkomen van het rapport de Smaak van Tiel heeft u bij uw besluit van 20 maart 2019 opdracht gegeven voor het vervolg van het onderzoek: (fase b) de toekomst van de gemeente Tiel en (fase c) handelingsperspectief en positionering. Van de kosten kan het grootste deel worden gedekt uit bestaande budgetten. Een bedrag van € 7.500 nemen we mee in deze voortgangsrapportage.

Inkomsten € 100.000 nadelig structureel

Bij de begroting 2018 is besloten om over te gaan tot het heffen van verblijfsbelasting bij verhuurders van panden aan personen uit Midden- en Oost Europa. De opbrengst is naar verwachting aanzienlijk lager dan oorspronkelijk gedacht, zoals al gemeld in de 2e voortgangsrapportage 2018.

Inmiddels hebben we een aantal aangiften van verhuurders over het belastingjaar 2018 ontvangen. Hoewel dit zeker geen compleet beeld geeft bevestigt de omvang van deze aangiften de verwachting van een lagere opbrengst. Wat we zien is dat veel MOE-landers die permanent in Tiel verblijven zich inmiddels hebben ingeschreven in het bevolkingsregister. Dit betekent minder opbrengst verblijfsbelasting maar een hogere algemene uitkering (zie verder algemene dekkingsmiddelen).

In de begroting 2019 hebben we in totaal € 275.000 opbrengst verblijfsbelasting geraamd, bestaande uit € 200.000 voor de MOE-landers en € 75.000 voor andere overnachtingen.

De raming voor de andere overnachtingen kunnen we, mede op basis van de hogere tarieven die in 2018 en 2019 van kracht zijn geworden, verhogen naar € 115.000. Voor de MOE-landers verlagen we de raming naar € 60.000. De totale raming komt daarmee op € 175.000, een verlaging van € 100.000 t.o.v. de begroting.

Programma 6 Openbare ruimte

Op dit moment zijn er geen meldingen over afwijkingen van de begroting.

Wel loopt er een discussie met de Avri over de door hen ingediende werkbegroting voor het integraal beheer van de openbare ruimte. Deze werkbegroting past niet binnen de budgettaire kaders van onze begroting. Bij de 2e voortgangsrapportage komen we hierop terug.

Programma 7 Onderwijs

geen meldingen

Programma 8 Inwoners en Bestuur

Uitgaven € 194.000 voordelig structureel

Ondertiteling van de uitzendingen van de raadsvergaderingen kost € 10.000 extra op jaarbasis.

De afgelopen jaren hebben we te maken gehad met meerkosten van de accountant. De audit raadswerkgroep onderkent dat mede door de complexer wordende wet- en regelgeving, het huidige budget van € 64.000,- niet langer realistisch is. Daartoe is in overleg met de accountant overeengekomen om het budget structureel op te hogen naar € 100.000,-. De accountant heeft aangegeven zich, onder nader afgestemde voorwaarden, te committeren aan dit budget.

In de jaarrekening 2018 vormen we een voorziening wachtgelden wethouders. De wachtgelden voor wethouders worden voortaan direct uit de voorziening betaald. Daarmee kan de raming voor lopende verplichtingen worden afgeraamd. Om te voorkomen dat we te maken krijgen met schoksgewijze lasten willen we wel jaarlijks blijven reserveren voor deze lasten. Een reële verwachting is dat iedere vier jaar twee wethouders afvloeien en recht hebben op wachtgeld. Om deze lasten te kunnen betalen zouden we jaarlijks € 140.000 moeten storten in de reserve. Dit is een verlaging met € 240.000 ten opzichte van het huidige budget.

Overige uitgaven en inkomsten

Algemene baten en lasten***Uitgaven € 10.500 nadelig***

Al een aantal jaren ontbreekt de onderbouwing van de tarieven van leges en andere heffingen. Uitgangspunt is dat deze tarieven kostendekkend zijn. Op dit moment kunnen we dit niet vaststellen. De accountant heeft dit al een aantal malen gerapporteerd. Daarnaast bestaat de kans dat er ruimte is om de tarieven te verhogen.

Om de kostendekkendheid te kunnen vaststellen laten we een onderzoek uitvoeren door een gespecialiseerd bureau. De kosten hiervan bedragen € 10.490. Wij stellen voor om deze kosten eenmalig in 2019 te nemen.

Inkomsten € 322.000 voordelig, waarvan € 37.000 structureel

In de decembercirculaire 2018 zijn enkele bedragen aan de algemene uitkering toegevoegd waar ook extra uitgaven tegenover staan. Dit betreft een bedrag van € 37.000 extra voor combinatiefunctionarissen en € 538.000 in 2019 en 2020 voor het transformatiefonds sociaal domein. In de programma's 2 en 3 hebben we de bijbehorende uitgaven opgenomen.

In de begroting zijn de rentebaten voor verstrekte woningbouwleningen dubbel geraamd. Dit betekent een tegenvaller van € 268.000. Deze ramen we vooralsnog incidenteel, bij de begroting 2020 worden alle rentelasten en -baten opnieuw berekend.

Van de BNG ontvangen we een hoger dividend dan geraamd, een voordeel van € 15.000.

Bedrijfsvoering***Uitgaven € 539.000 nadelig, waarvan € 343.000 structureel***

In de begroting 2019 hebben we de raming voor de salarissen met 3% verhoogd, dit was de verwachting van de stijging van de lasten als gevolg van het afsluiten van een nieuwe CAO.

De vorige CAO is op 1-1-2019 geëindigd en tot nu toe is er geen nieuwe CAO afgesloten. Wel hebben stijgingen van werkgeverspremies geleid tot een stijging van de lasten met 1,7%, ofwel € 300.000.

Op basis van de onderhandelingen die tot nu toe hebben plaatsgevonden is een verwachte stijging van de salarissen met 3% nog steeds reëel. Dat betekent dat de stijging van de premies met 1,7% daar nog bovenop komt.

In december 2018 heeft u ingestemd met de financiële gevolgen van de voortgangsrapportage 2018 van BWB. Deze gevolgen waren deels structureel van aard. In 2019 bedragen de extra lasten € 203.000, in 2020 € 227.000 en vanaf 2021 € 91.000.

In de paragraaf Bedrijfsvoering hebben we u geïnformeerd over de invoering van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren per 1-1-2020. Deze brengt eenmalig extra kosten met zich mee. BWB zal voor de vier betrokken organisaties de werkzaamheden (laten) uitvoeren. Het aandeel van Tiel in deze kosten bedraagt € 60.000.

Wij stellen een verhoging voor van het Arbobudget met € 24.000. Met deze aanpassing kunnen de wettelijke taken worden uitgevoerd, wat leidt tot een veilige en gezonde werkomgeving voor bestuurders en medewerkers. Niet uitvoeren van deze wettelijke taken leidt tot sancties door de arbeidsinspectie. De structurele verhoging van dit budget nemen we mee in de Perspectievennota.

De Europese aanbesteding van onze Aansprakelijkheidsverzekering per 1-1-2019 heeft een premievoordeel opgeleverd van € 48.000. Het contract loopt in principe 3 jaar, waarna opnieuw Europees moet worden aanbesteed. Bij een ongunstige schade-ontwikkeling hebben verzekeraars het recht tussentijds op te zeggen.

De premie voor de Eigendommenverzekering (lees Brandverzekering) is daarentegen gestegen. Deze is € 21.400 meer dan in 2018.

Dit komt o.a. door de forse indexering als gevolg van de enorm gestegen bouwkosten en door de doorwerking van de hertaxatie (1 x per 6 jaar) van een aantal panden. Hierdoor zijn de verzekerde waarden (en dus de premies) verhoogd. Deze premieverhoging nemen we vooralsnog niet mee, aangezien we inzetten op verkoop van panden.

Dit jaar dient de Eigendommenverzekering Europees te worden aanbesteed. Hierbij moet rekening worden gehouden met een, opnieuw forse, stijging van de premie.

In vaktermen heet dit dat “de markt zich aan het verharderen is”. Bij het opstellen van de begroting 2020 zullen we beoordelen of een structurele aanpassing van de budgetten noodzakelijk is.

Investerings

Vernieuwbouw Lingecollege

Door u is bij diverse gelegenheden in totaal € 22.875.000 krediet beschikbaar gesteld voor de (ver)nieuwbouw van het Lingecollege. Twee aspecten zijn hierin nog niet meegenomen:

1. Uw besluit van 14 november 2018 om € 700.000 extra beschikbaar te stellen voor het gasloos maken van de locatie Heiligestraat;
2. De bijdrage van het Lingecollege zelf van € 1.000.000. In de beschikbaar gestelde kredieten waren we er vanuit gegaan dat deze bijdrage ineens zou worden ontvangen. Dit is onjuist; overeengekomen is dat we deze als jaarlijkse vergoeding voor de kapitaallasten ontvangen. Dat moeten we dus corrigeren. We verhogen het krediet nu met € 1.000.000. De verhoging van de jaarlijkse kapitaallasten die hiervan het gevolg is wordt gedekt door de bijdrage van het Lingecollege.

Beide aspecten leiden niet tot hogere jaarlasten.
Wij stellen u voor om het krediet met € 1.700.000 te verhogen.

Budgettaire neutrale mutaties

Naast de bovenstaande mutaties die invloed hebben op het saldo van deze voortgangsrapportage stellen we nog de volgende budgettaire neutrale mutaties voor (inkomsten en uitgaven stijgen of dalen):

<i>Omschrijving</i>	<i>bedrag</i>
Overheveling budget wijkgericht werken van programma 6 naar programma 8	72.247
Accountantskosten subsidie Wielerbaan, dekking uit reserve buitensportaccommodaties (in 2018 is hieraan het saldo van de reserve Tielse methode toegevoegd)	17.140
Bijstelling en besteding specifieke uitkering educatie	56.000
Kosten trajecten inburgering ten laste van geormerkte middelen algemene reserve en nog te ontvangen middelen in algemene uitkering	72.293
Onderhoud binnensportaccommodaties jaarschijf 2019 uit bestemmingsreserve	657.025
Opstellen structuurvisie Passewaaij Buurt 9, 10 en 11 uit reserve grondexploitatie	70.000
Vorbereidingskosten grondexploitatie Vahstal terrein uit reserve grondexploitatie	30.000
Correctie binnen programma Veiligheid	82.000
Ontvangst en besteding Europese subsidie klimaatbeleid, warmtetransitie	19.500
Schilderwerk Flipje en streekmuseum ten laste van reserve onderhoud	45.370

Verloop post onvoorzien

Er is in 2019 nog geen beroep gedaan op de post onvoorzien.

Resumé

De begroting 2019 kwam na de behandeling in de raad uit op een positieve uitkomst van € 201.000

De mutaties in deze 1e voortgangsrapportage tellen op tot € 839.000 negatief. Daarmee komt het geraamde saldo 2019 uit op € 638.000 negatief.

De structurele doorwerking is voor 2020 € 452.000 en vanaf 2021 249.000 negatief. Deze saldo's nemen we mee naar de Perspectievennota 2019.

Besluitvorming

Besluitvorming

Resumerend stellen wij u het volgende voor:

1. Deze voortgangsrapportage voor kennisgeving aan te nemen;
2. In te stemmen met de financiële mutaties van deze Voortgangsrapportage.

Bijlagen

Bijlage 1: Financiële mutaties

	uitgaven 2019	inkomsten 2019	uitgaven 2020	inkomsten 2020	uitgaven 2021	inkomsten 2021	uitgaven 2022	inkomsten 2022
<u>Programma 1</u>								
<u>Programma 2</u>								
Onderzoek Jeugd	16.200							
Transformatiefonds sociaal domein	538.000		538.000					
Jeugd								
Onderzoek rechtmatigheid	35.000							
prestatieleveringen								
<u>Programma 3</u>								
Uitbreiding combinatiefunctionarissen	37.000		37.000		37.000		37.000	
<u>Programma 4</u>								
<u>Programma 5</u>								
Digitalisering stelsel omgevingswet	15.000		25.000					
Exploitatielasten vorig pand bibliotheek	42.200		42.200					
Regionaal woningbouwonderzoek	5.000							
Vervolgonderzoek Smaak van Tiel	7.500							
Opbrengst verblijfsbelasting		-100.000		-100.000		-100.000		-100.000
<u>Programma 6</u>								
<u>Programma 7</u>								

<u>Programma 8</u>								
Ondertiteling uitzendingen	10.000		10.000		10.000		10.000	
raadsvergaderingen	36.000		36.000		36.000		36.000	
Budget accountant	-240.000		-240.000		-240.000		-240.000	
Wachtgelden wethouders								
<u>Algemene dekkingsmiddelen</u>								
Onderzoek kostendekkendheid tarieven	10.500							
Algemene uitkering		575.000		575.000		37.000		37.000
Rentebaten te hoog geraamd		-268.000						
Dividend BNG		15.000						
<u>Bedrijfsvoering</u>								
Werkgeverslasten salarissen	300.000		300.000		300.000		300.000	
Gevolgen voortgangsrapportage 2018								
BWB	203.000		227.000		91.000		91.000	
Invoering WNRA	60.000							
Arbo budget	24.000							
Aansprakelijkheidsverzekering	-48.000		-48.000		-48.000		-48.000	
Diverse kleine verschillen								
Totaal voor- en nadelen	1.061.400	222.000	927.200	475.000	186.000	-63.000	186.000	-63.000
Totaal budgettair effect		-829.400		-452.200		-249.000		-249.000

Bijlage 2: Overzicht lopende bezuinigingen

Omschrijving	2019	2020	port. hdr.	Toelichting	Laatste stand van zaken	Maatschappelijk effect
Kaasschaaf materiële budgetten	€ 150.000	€ 200.000	div	Alle materiële budgetten zijn in 2018 met 2,5% verlaagd en in 2019 nog eens met 2,5%	Gerealiseerd	n.v.t.
Vernieuwing GBA vervalt	0	€ 44.000	HB	Het Ministerie van BZK heeft besloten het moderniseringstraject stop te zetten.	Gerealiseerd	n.v.t.
Verhoging bouwleges 5%	€ 27.000	€ 27.000	FG	Ruimte binnen kostendekkendheid is aanwezig	Gerealiseerd	n.v.t.
Verhoging verblijfsbelasting	€ 25.000	€ 25.000	MM	Verhoging overnachtingen van € 1,-- naar € 1,50, m.u.v. campings, deze is gehandhaafd op € 0,50	Gerealiseerd	Kan op dit moment nog niet vastgesteld worden
Handhaving AVRI		€ 175.000 (vanaf 2020)	HB	Na afwikkeling personele aangelegenheden kunnen de kosten omlaag	Nader te bepalen in 2020	n.v.t.
Terugdringen energielasten	€ 25.000	€ 25.000	BB	Mogelijk als gevolg van inkoopvoordelen	Gerealiseerd	n.v.t.

Verkoop eigendommen	€ 200.000	€ 200.000 (t/m 2021)	BB	Afstoten van eigendommen gedurende 4 jaar	De panden Nieuwe Tielseweg 112-a is verkocht, na wijziging bestemmingsplan St. Agnietenstraat 26 is verkocht. Plantage 1a/Koninginnestraat staat nog niet in de verkoop ivm maken omgevingsvisie.	n.v.t.
Verblijfsbelasting MOE-landers	€ 525.000	€ 525.000	MM	Verblijfsbelasting heffen bij verhuurders van panden aan personen uit Midden- en Oost Europa	Opbrengst wordt slechts voor een klein deel gerealiseerd, afgeboekt naar € 60.000	MOE-landers schrijven zich in als inwoner van Tiel.
Klimaatbeleid	€ 10.500	€ 10.500	BB	Onderuitputting van het budget	Gerealiseerd	Door de bezuiniging op het klimaatbeleid moeten keuzes gemaakt worden. Het informeren van inwoners en hen de juiste informatie geven heeft de hoogste prioriteit. Dat bereiken we door middel van het energieloket het nieuwe wonen rivierenland. Op het gebied van CO2 reductie, opwekking van duurzame energie en aardgasvrij wonen, moet echter nog veel

						meer gebeuren. Het laten uitvoeren van relevante onderzoeken en het ondersteunen van initiatieven komt onder druk te staan. Om zoveel mogelijk initiatieven en onderzoeken te laten plaatsvinden wordt financiële steun gevraagd aan de provincie.
Peuterspeelzaalwerk	0	€ 25.000, vanaf 2020 € 50.000	MM	Minder subsidie te verstrekken	Gerealiseerd	Geen.
Cultuurhistorische Waardenkaart	€ 10.000	€ 10.000	FG	Onderuitputting van het budget	Gerealiseerd	Bezuiniging kan er toe leiden dat beleidsdoelen en uiteindelijke ook wettelijke taken onder druk komen te staan en financiële risico's voor de gemeente toenemen. De effecten staan uitgelegd in het beleid dat wij eind 2018 presenteren.
Verhoging OZB 2,5%	€ 186.000	186.000	MM	Verhoging tarieven met 2,5%	Gerealiseerd	n.v.t.
Agnietenhof taakstelling 2,5%	€ 32.500	€ 32.500	BB	Taakstellend, conform materiële budgetten	Gerealiseerd	n.v.t.

Afschaffen PGB-systeem leerlingenvervoer	p.m.	p.m.	MM	Organisatie leerlingenvervoer weer in eigen hand nemen	Nieuw systeem is ingevoerd, leidt niet tot een besparing	
Sociaal domein						
Praktijkondersteuner huisarts Jeugd	€ 100.000	€ 100.000	MM	Praktijkondersteuner huisarts moet leiden tot minder specialistische hulp	Nog onzeker of het hele bedrag wordt gerealiseerd.	
Gelijkschakelen budgetten voor wijkteams Jeugd	€ 150.000	€ 150.000	MM	Budget per wijkteam vaststellen op het niveau van de goedkoopste	Gerealiseerd	n.v.t.
Alternatieve uitwerking mantelzorgcompliment	€ 100.000	€ 100.000	CK	Verlaging van het beschikbare budget naar € 125.000	Gerealiseerd	
Andere wijze van uitvoeren en inrichten van regelingen t.b.v. de Tielse minima	€ 75.000	€ 75.000	CK	Regeling op een andere wijze (laten) uitvoeren.	Gerealiseerd, maar op andere onderdelen toch een stijging	
Onderzoeksopdrachten	€ 125.000	€ 125.000 (minimaal)	MM, CK	Mogelijke onderwerpen: • Transformatie Jeugdwet • Opsporen dubbelingen • Niet-wettelijke inzet GGD • Analyse klantgroep 4 • Gemeentelijke meerkostenregeling • Niet wettelijke bijdrage	Voorstellen worden meegenomen in nieuw voorstel "Tiel in evenwicht"	

				verslavingszorg • Individuele inkomenstoeslag • Beschermingsbewind		
--	--	--	--	---	--	--